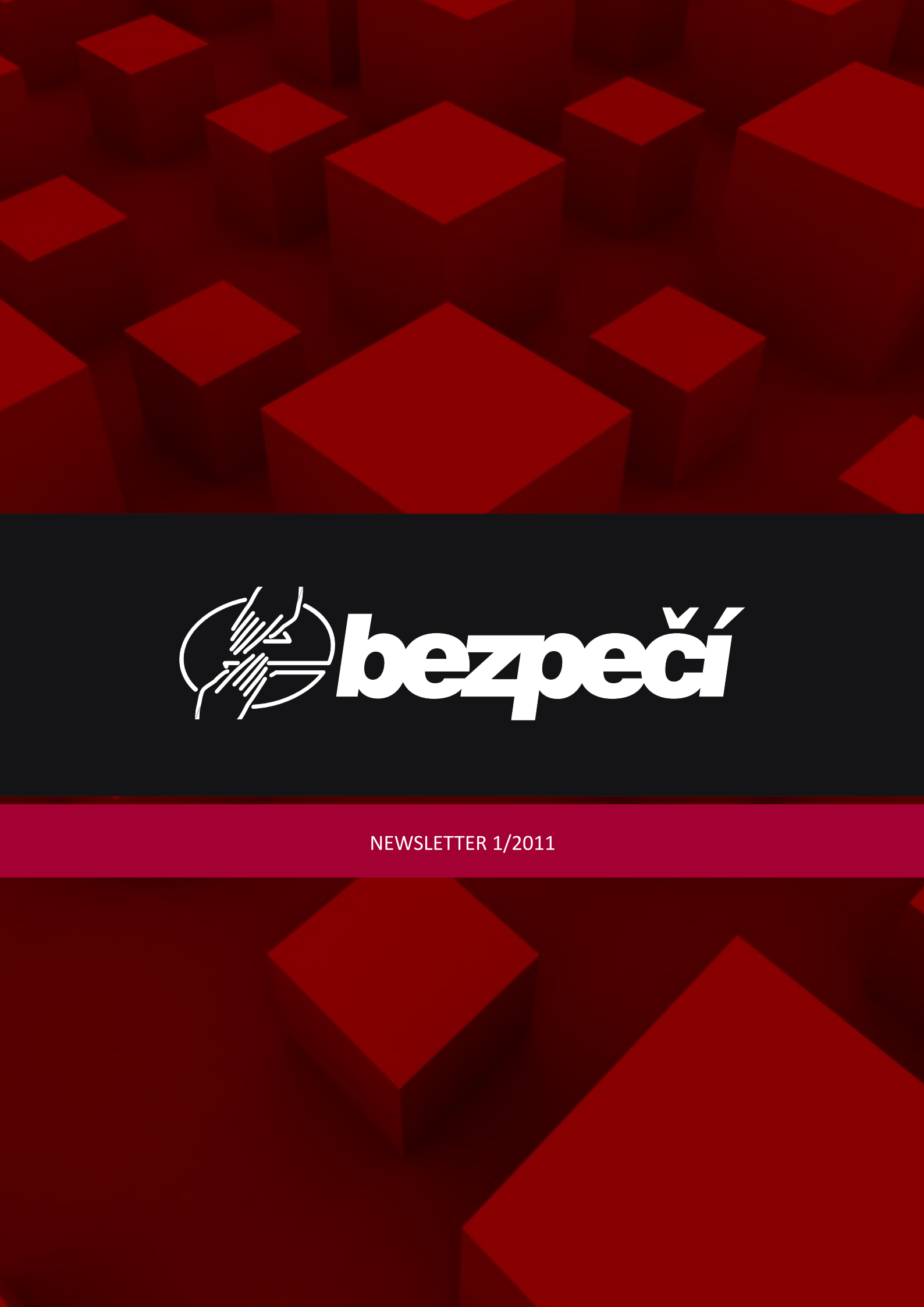

NEWSLETTER 1/2011

VZDĚLÁVÁNÍ, PORADENSTVÍ

Projekt E-Bezpečí uzavřel I. etapu **vzdělávání Policie ČR v oblasti rizikového chování na Internetu**

Projekt E-Bezpečí realizovaný Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci uzavřel I. etapu vzdělávání policistů preventivně-informačních oddělení všech krajů v ČR. Za rok prošlo výcvikem v oblasti rizikového chování na internetu přes 450 policistů.

Samotný výcvik byl zaměřen na fenomény spojené se zneužíváním osobních údajů a identit na internetu – zejména na kyberšikanu, sexting, kybergrooming, metody sociálního inženýrství, rizika sociálních sítí, ochrana osobních údajů, strategie prevence kriminality apod. Teoretický výklad byl doplněn o rozsáhlou kazuistiku případů z celé Evropy a také ČR, ke kterým došlo u dětí ve spojení s ICT.

Policisté byli rovněž seznámeni s psychologickými aspekty internetové manipulace, metodami pharmingu a phishingu, zevrubně se dozvěděli o základních rizicích sdílení informací v prostředí sociálních sítí – zejména na Facebooku.

dr. René Szotkowski a dr. Kamil Kopecký při výcviku policie Moravskoslezského kraje
foto: Policie ČR

Poradna Centra prevence rizikové virtuální **o nebezpečích kyberprostoru**

O tom, jak zákeřné mohou být internetové a komunikační technologie, mohou vyprávět pracovníci online poradny Centra PRVoK PdF UP. Ta totiž právě v těchto dnech řeší přes 20 případů spojených se sociálně-patologickým chováním na internetu.

„***Počet případů, které eviduje náš poradenský systém, rok od roku roste. Ve srovnání s rokem 2010 počet řešených případů vzrostl na dvojnásobek, v některých měsících dokonce na čtyřnásobek. Nejčastějšími případy, se kterými se na nás klienti obracejí, představují kauzy vyhrožování na internetu (či pomocí SMS), urážky na webu, stalking a kyberstalking, falešné internetové profily s dehonestujícím obsahem a v neposlední řadě rovněž sexting***“, uvádí dr. Kamil Kopecký, vedoucí poradny.

Mezi velmi zajímavé a neobvyklé případy patří různé formy sdílení sexuálního obsahu v 3D virtuálních prostředích, např. v prostředí Second Life. V Second Life např. čeští nezletilí uživatelé sdílejí s ostatními materiály sexuální povahy (videozáznamy sexuálně zneužívaných dětí) a řadu z nich „prodávají“ za virtuální peníze – tzv. linden dolary (nebo zkráceně lindeny). Ty lze pak snadno převést za měnu zcela nevirtuální – tedy české koruny. Je tedy zřejmé, jak moc v tomto prostředí může bujet (a zpravidla také bují) tzv. dětská pornografie a virtuální dětská prostituce. Bohužel návaznost na reálnou měnu ukazuje, jak moc jsou oba světy – reálný a virtuální – propojeny.

„***Poradna přijímá různorodé případy. Některé z nich jsou dány spíše nedorozuměním, nepochopením nebo malou informovaností klientů v oblasti informačních technologií, jiné ale představují závažné problémy, které je nezbytné řešit. K žádnému ale nelze a priori přistupovat jako k nedorozumění či detailu, neboť hranice mezi ním a závažným problémem je v prostředí internetu velmi tenká***“, uvádí dr. Vojtěch Bednář, pracovník online poradny.

Pokud se dostanete do obdobných nebezpečných situací spojených se zneužitím ICT, můžete se s důvěrou obrátit na online poradnu, kterou naleznete na **http://www.napisnam.cz**.

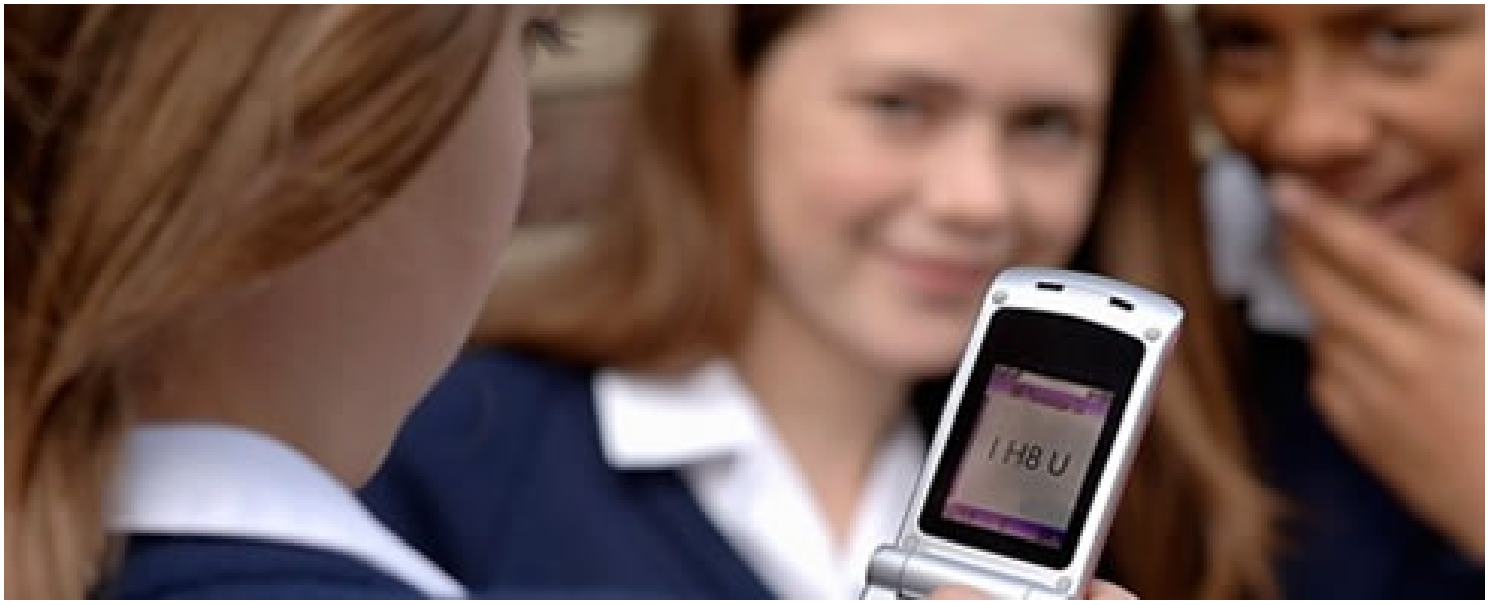
Vzdělávací akce E-Bezpečí pro žáky ZŠ a studenty SŠ v roce 2011 opět **ZDARMA**

Díky získaným grantovým dotacím MŠMT a Statutárního města Olomouc získal projekt E-Bezpečí Centra prevence rizikové online komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouce prostředky na realizaci limitovaného množství vzdělávacích akcí pro žáky ZŠ a studenty SŠ.

Besedy pro žáky jsou jako v minulých letech zaměřeny na rizikové jevy spojené se zneužíváním ICT - zejména na internetu. Ústředními tématy dvouhodinových besed jsou kyberšikana, sexting, kybergrooming, ochrana osobních údajů na internetu, rizika Facebooku a metody ochrany a obrany před těmito fenomény.

Veškeré vzdělávací akce jsou realizovány pro školy ZDARMA. Vzhledem k limitovanému množství akcí je třeba co nejdříve objednat vzdělávací akci na internetové adrese: **http://vzdelavani.e-bezpeci.cz**.

Přibývá dětí, které se **na vlastní kůži přesvědčily o tom, co je kyberšikana**

Podle výzkumu Nebezpečí elektronické komunikace 2 (2010/2011) realizovaného projektem E-Bezpečí Centra prevence rizikové virtuální komunikace Univerzity Palackého v Olomouci, jehož se zúčastnilo přes 12 500 žáků ZŠ a SŠ z celé ČR, se s kyberšikanou setkalo již 59,4 % dětí ve věku 11 – 17 let.

To je o 6 % dětí více, než kolik ukázal podobný výzkum prováděný v loňském roce (Nebezpečí elektronické komunikace, 2009-2010). „***Je samozřejmě jasné, že ne každý projev kyberšikany je stejně závažný, nicméně hodnoty, které z výzkumu vyplynuly, ukazují, že kyberšikana je rozšířeným problémem a je třeba jí věnovat pozornost,***“ uvedla realizátorka výzkumu Veronika Krejčí z Centra prevence rizikové virtuální komunikace. Děti se podle výzkumu nejčastěji setkávají s verbálním ponižováním (34,4 %), prolomením elektronického účtu, např. e-mailového (32,8 %) a opakovaným obtěžováním, např. neustálým prozváněním, spamováním atd. (25,8 %).

Znatelný je také nárůst dětí, které se na kyberšikaně podílí v roli útočníků. Kyberšikanu další osoby už vyzkoušelo 41,08 %, zatímco loni se k podobnému chování přihlásilo 27,8 %.
Důvodů, proč jsou výše zmíněná čísla tak vysoká, je několik. Podílí se na nich např. snadná dostupnost internetu a mobilních telefonů, absence pravidel chování ve virtuálním prostředí či jejich obtížná kontrolovatelnost, zdánlivá anonymita prostředí, která nahrává jak agresivitě útočníků, tak neopatrnému chování ze strany potenciálních obětí atd.

Podle Veroniky Krejčí je účinným nástrojem v boji s kyberšikanou prevence. „***Naší snahou by mělo být zvýšení informovanosti o rizicích spojených s používáním ICT v celé společnosti, zejména u dětí, které jsou jak nejčastějšími oběťmi, tak útočníky. Důležitou roli však hraje také vzdělávání učitelů a především pak rodičů.***“ Výzkum ukázal, že zájem dětí o to řešit tyto problémy s rodiči nebo učiteli vrůstá. Krejčí však zároveň varuje před negativistickým postojem vůči ICT.

„***Pozitiva informačních a komunikačních technologií jsou naprosto zřejmá a dalece převyšují možná rizika. S přehnanými zákazy bych proto byla opatrná. Je však třeba nastavit jasná pravidla. Neměli bychom také zavírat oči před možnými riziky ICT, protože uvědomění si rizik je prvním krokem k tomu naučit se používat tyto technologie bezpečně.***“

Sexting u českých dětí - stručně a jasně

V průběhu loňského roku realizoval výzkumný tým Centra PRVoK PdF a projektu E-Bezpečí rozsáhlý výzkum, zaměřený na rizikové chování ve virtuálních prostředích (zejména na internetu). Kromě poměrně rozšířených sociálně-patologických jevů spojených s virtuálními prostředími (jako je např. kyberšikana) se výzkum zaměřil také na fenomén sexting.

Termín sexting (nebo textování) označuje odesílání sexuálně laděných zpráv, fotografií či videozáznamů, jehož cílem je nejčastěji navázání partnerského vztahu mezi odesilatelem a příjemcem nebo jeho zpestření. Sexuálně laděné materiály tvoří zpravidla fotografie či videozáznamy dětí – odesilatelů. Ti vlastně šíří své vlastní materiály, aniž si uvědomují rizika, kterým mohou být vystaveni.

Z odpovědí vyplynulo, že **10,44 %** českých dětí alespoň jednou odeslalo další osobě sexuálně laděnou fotografii nebo videozáznam. **9,15 %** pak má takové vyobrazení zveřejněno volně na internetu. Zajímali jsme se také o to, zda děti považují toto jednání za rizikové – to potvrdilo **71,18 %** dotazovaných.

PROJEKTY

E-Synergie klepe na dveře

Projekt E-Synergie – vědeckovýzkumná síť pro rizika elektronické komunikace Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty v Olomouci zaměřený na boj proti kyberkriminalitě a rizikovému chování spojenému s virtuálními prostředími (zejména sociální sítě, digitální úložiště osobních údajů atd.) byl ve čtvrtek 3. února 2011 schválen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a v nejbližších dnech bude zahájena jeho realizace. Na Pedagogickou fakultu UP tak poputuje téměř 8 milionů korun.

Cílem projektu je vytvořit funkční vědeckovýzkumnou síť, propojující vzdělávací, výzkumné a podnikatelské organizace zaměřující se na oblast rizikové virtuální komunikace v kyberprostoru a související kyberkriminalitu. Síť bude funkčně propojovat jak oblast teoretickou (výzkum, teoretické ukotvení problematiky), tak i oblast praktickou (vzdělávání, intervence, trestně-právní řešení problematiky, implementace znalostí do komerční sféry). Spolupráce a přenos informací bude realizován prostřednictvím stáží a odborných praxí,

prostřednictvím networkingových aktivit a dalších interaktivních komunikačních technik. Uvnitř sítě budou také probíhat vzdělávací a školící aktivity vedoucí ke zvýšení spolupráce jednotlivých členů sítě a ke zvyšování existujícího know-how.

Společně s Pedagogickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci na projektu v úloze partnerů spolupracuje Ministerstvo vnitra ČR, Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje a firma Vodafone Czech Republic a.s.

Podrobnosti o projektu naleznete již brzy na internetových stránkách Centra PRVoK PdF UP (www.prvok.upol.cz).

Za realizační tým, Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.
koordinátor projektu a vedoucí Centra PRVoK
Pedagogická fakulta UP v Olomouci

E-Nebezpečí pro učitele stále pokračuje

Vzdělávací projekt E-Nebezpečí pro učitele stále pokračuje v proškolování učitelů z Olomouckého kraje. Projekt E-Nebezpečí pro učitele nabízí všem učitelům ZŠ a SŠ z Olomouckého kraje stát se součástí unikátního kurzu zaměřeného na nebezpečnou internetovou komunikaci a jevy, které jsou s touto komunikací spojeny. Konkrétně jde o témata: **kyberšikana, sexting, kybergrooming, kyberstalking, hoax a spam, sociální inženýrství, sociální sítě** (zejména Facebook) a další nebezpečné komunikační jevy.

Tento kurz je pro účastníky zcela ZDARMA!
Protože je o kurz velký zájem, prosíme všechny potenciální zájemce o studium, aby se včas zaregistrovali na webových stránkách projektu (skupinové přihlášky jsou vítány).

Registrace do kurzu je k dispozici na **http://www.e-nebezpeci.cz**.

2. etapa projektu **E-Bezpečí - nebezpečí elektronické komunikace** právě startuje

V těchto dnech startuje 2. etapa tříletého projektu **E-Bezpečí - nebezpečí elektronické komunikace pro žáky i učitele**, která je ve znamení celoplošného vzdělávání žáků ZŠ a SŠ v oblasti rizikové komunikace na internetu (kyberšikana, kybergrooming, sexting atd). Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, veškeré vzdělávací aktivity jsou tedy pro žáky a studenty zcela ZDARMA.

Projekt má **limitovanou kapacitu**, pokud tedy chcete zcela zdarma proškolit své žáky, objednejte si vzdělávací akci na internetové adrese: **http://vzdelavani.e-bezpeci.cz**.

Právě zahajujeme regionální projekty **E-Bezpečí pro Olomouc** a **E-Bezpečí pro Ostravu**

Tým projektu E-Bezpečí v letošním roce realizuje 2 regionální vzdělávací projekty, které jsou dotované z městských programů prevence kriminality s příspěvkem Ministerstva vnitra ČR. Díky těmto projektům budou lektorské týmy E-Bezpečí realizovat v Olomouci a Ostravě vzdělávací akce ZDARMA pro nejrůznější cílové skupiny (žáci, učitelé, rodiče apod.).

Kromě vzdělávání bude v těchto městech probíhat rovněž distribuce informačních tiskovin o rizikovém chování na internetu a další podpůrné aktivity. O detailech vás budeme průběžně informovat na portálu E-Bezpečí.

Nové www stránky projektu E-Bezpečí

Po třech letech existence starých www stránek projektu bylo nutné reorganizovat a technologicky posílit stávající internetovou prezentaci. Proto jsme přistoupili ke změně designu, struktury internetové prezentace i redakčního systému.

Nové www stránky jsou uživatelsky přívětivé, přehledné a rychlé. Věříme, že si na novou podobu webu E-Bezpečí rychle zvyknete a bude se Vám u nás líbit.

Inovací prošel rovněž audioarchiv E-Bezpečí, obsahující záznamy rozhlasových pořadů, které tým projektu E-Bezpečí natočil ve spolupráci s Českým rozhlasem Olomouc, který je rovněž mediálním partnerem projektu E-Bezpečí.

Archiv zobrazíte kliknutím na ikonu Audioarchiv pořadů E-Bezpečí

Prohlášení E-Bezpečí ke změně zákona 127/2005 Sb.

Ústavní soud 31. 3. 2011 zrušil část zákona o elektronických komunikacích (127/2005 Sb.), která ukládá operátorům a poskytovatelům internetu uchovávat takzvané provozní a lokalizační údaje o uskutečněné komunikaci. Vyhověl tak stížnosti, kterou loni podalo 51 poslanců v čele s Markem Bendou (ODS).

Konkrétně se jedná o § 96 odstavec 3, který obsahuje v kostce toto: **Telefonní operátoři a poskytovatelé internetu musejí nejméně půl roku uchovávat údaje o veškeré telefonní a faxové komunikaci včetně času a čísel volajícího a volaného, dále údaje o textových zprávách, e-mailové komunikaci, návštěvách webových stránek a využívání některých internetových služeb. Nejpozději po roce data musejí sami zlikvidovat.**

Na jednu stranu jsou argumenty Ústavního soudu ČR pochopitelné – zákon z roku 2005 „nedostatečně případně vůbec nestanovuje jasná a detailní pravidla obsahující minimálně požadavky na zabezpečení uchovávaných údajů, zejména v podobě zamezení přístupu třetích osob".

Ovšem na druhou stranu – protože došlo ke zrušení klíčové části zákona o uchovávání informací např. pro účely trestního řízení – nedokážeme si představit, odkud bude policie získávat důležitý důkazní materiál v rámci řešení např. elektronické kriminality mládeže (sexuální zneužívání dětí, pronásledování, vyhrožování neznámým pachatelem apod.)!

Zrušit povinnost telefonních operátorů a poskytovatelů internetu uchovávat informace o svých uživatelích je nesmysl a závažná chyba! Řešením by byla spíše novelizace zákona, v níž bude více specifikována výše uvedená sporná část, která bude modifikována tak, aby stanovila formy zabezpečení uchovávaných údajů a způsob nakládání s nimi.

Policie zcela jistě není „velký bratr", který usiluje o to, vykrást naše soukromí. Uvědomme si, že zrušit klíčovou část zákona, která doposud umožňovala získávat důkazní materiály o pachatelích trestný činů, učiní naši policii bezzubou. A až se dostanete do obtížné situace vy sami, stanete se např. obětí stalkingu, kyberšikany, sexuálního útoku, vydírání, nebude možnost ověřit vaše tvrzení a pachatelé nebudou dopadeni a potrestáni.

Internetoví provideři sice měli doposud za povinnost uchovávat data o svých uživatelích, nicméně uvědomme si, kolik osobních informací o sobě již nyní zcela dobrovolně na internetu sdělujeme – např. v rámci Facebooku či jiných sociálních sítí.

Někteří politici jistě ocení, že se teď jejich soukromé hovory a jiné aktivity lépe utají, ale tímto opatřením se zároveň připravujeme o možnost, jak vypátrat pachatele skutečně závažných trestných činů.

Projekt E-Bezpečí nesouhlasí se způsobem, jakým došlo ke změně klíčového zákona, který doposud chránil nezletilé i zletilé uživatele internetu a mobilních telefonů.

Za projekt E-Bezpečí a Centrum PRVoK PdF UP
Kamil Kopecký, Jan Bartoněk, René Szotkowski, Pavla Dobešová

Partneři projektu E-Bezpečí

OLOMOUC

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

ČESKÝ ROZHLAS OLOMOUC

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

vodafone

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY

Olomoucký kraj

Kontakty

Poštovní adresa:
Centrum prevence rizikové virtuální komunikace
(Projekt E-Bezpečí)
Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc

E-mailové kontakty:
info@e-bezpeci.cz (obecný e-mailový kontakt)
vzdelavani@e-bezpeci.cz (oddělení vzdělávání)
redakce@e-bezpeci.cz (redakce portálu E-Bezpečí)

Telefony:
+420 773 470 997 (vedoucí projektu)
+420 777 588 382 (objednávky vzdělávacích akcí)

Facebook:
www.facebook.com/ebezpeci

Web:
www.e-bezpeci.cz (centrální portál)
www.prvok.upol.cz (web Centra PRVoK)
www.napisnam.cz (online poradna)